

МОДЕЛЪТ НА „РАЗДЕЛЕНАТА ДЕМОКРАЦИЯ“

Политическата система в САЩ е определяна като „междинен модел“ в сравнение с двата модела на демократично управление, приемани като класически - „Уестминстърският“ и „консенсуалният“. В изследване на група американски политолози този междинен модел е означен като модел на „разделената демокрация“ и са представени основните му характеристики. Сред тях се открояват:

1. Концентрация на изпълнителната власт в ръцете на президента - лидер на една от двете големи партии.
2. Формално и реално разделение между законодателната и изпълнителната власт.
3. Балансиран двукамерен парламент.
4. Двупартийна политическа система.
5. Многоизмерна партийна система.
6. Мажоритарни избирателна система.
7. Децентрализация и федерализъм.
8. Писана конституция.
9. Право на вето на малцинството .

На пръв поглед „американският модел“ наистина е „междинен“, съчетава в себе си елементи на „островната“ (Обединено кралство Великобритания и /Северна/ Ирландия) и „континенталната“ демокрация (типичен пример – Франция). Характерните „американски“ специфики са няколко.

Първата е свързана с функциите на президента. В САЩ той изпълнява ролята и на шеф на правителството, т. е. налице е „свърхконцентрация“ на изпълнителната власт. Неговите правомощия са много различни и от тези на английската кралица, която „царува, но не управлява“, и от тези на френския президент, който в годините на Петата република „участва“ и изпълнителната власт с министър-председателя.

Американският президент едновременно е „представителната“ и „изпълнителната“ власт. т.е. той съчетава функциите и на държавен глава, и на министър-председател. Освен това, макар и формално лишени от законодателна инициатива, в десетилетията след Втората световна война около 1/3 от законопроектите са внесени за обсъждане от американските президенти .

Тъкмо поради това се счита, че президентският пост в САЩ е „един най-могъщите“ в света, а някои автори говорят дори и за „президента като император“. Доказателства се търсят в начина, по който се издигат кандидатите, принципите на подбор на екипа и взаимоотношенията на вече избрания президент със законодателната власт. Оказва се, че в сравнение с другите демокрации, нещата в САЩ са коренно различни, а в редица аспекти и направо уникални.

Първо, защото, за разлика например от Европа, американският президент изобщо не зависи от това дали неговата или пък другата партия имат мнозинство в парламента. Нерядко се стига и до парадокси - на проведените през 1988 г. президентски и парламентарни избори например републиканецът Джордж Буш печели, а в същото време партията му губи места в Камарата на представителите. Второ, президентът съставя екипа си от министри самостоятелно, също без да се съобразява дали са от неговата партия или дали въобще са от някоя партия, а най-често като лична отплата за приноса им в предизборната му кампания.

Основната причина за тази независимост на американския президент е свързана със системата на избирането му. Отново за разлика от Европа изобщо не е задължително кандидат - президентът да е изявен дългогодишен партиен лидер. Достатъчно е да бъде утвърден в т. нар. първични президентски избори и потвърден след това на национален конгрес на своята партия. Нещо повече, от 50-те години нататък кандидат-президентите все по-малко разчитат на помощ от своите партии в избирателните кампании и все повече на собствените си предизборни шабове, а „партийното“ утвърждаване на кандидатурите им придобива все по-формално значение.